

Het is vooral een bijzonder boek om wat het inhoudelijk en kwalitatief is geworden.

Waardoor onderscheidt het zich van de talloze fraaie vliegerboeken die er tegenwoordig zijn? Is het omdat het uitsluitend over Japanse vliegers gaat en omdat de afbeeldingen en het hele boek typografisch zo goed zijn verzorgd? - Dat alles is wel waar, maar het bijzondere van het boek is, dat het eigenlijk een vliegermuseum in boekvorm is.

Een vliegermuseum in boekvorm. Zo wil ik het noemen, want de afgebeelde vliegers zijn stuk voor stuk bijzondere exemplaren, kunstwerken die de meesten van ons wel nooit op andere wijze onder ogen zullen krijgen. Dat is op zichzelf jammer, maar juist daarom is dit boek voor iedere belangstellende zo begerlijk. Het merendeel van die vliegers is in het bezit van museums. De rest maakt deel uit van particuliere collecties, vrijwel allemaal buiten Europa.

De Engelse teksten zijn op te vatten als teksten in een museumcatalogus.

Na de algemene kenschets waarin ik mijn vreugde en respect bij de verschijning van dit staaltje van voortreffelijke samenwerking niet kon, noch wilde onderdrukken, moet een beschouwing van de onderdelen volgen. Want de goed volgehouden eenheid in typografie en lay-out kan niet verbergen dat het boek een optelsom is van afzonderlijke delen.

Op een voorbericht en een pakkende inleiding door Scott Skinner volgen een paar indrukwekkend mooie, beschilderde kleine vliegers in een stijl die herkenbaar zowel twintigste eeuws als echt Japans is, gemaakt door de kunstenaar Kazuo Inoue.

Daarna lezen we een knap essay door Tal Streeter die talentvol een beeld schildert van de vlieger in het algemeen, zijn ontstaan en de blijheid die er door alle tijden heen van

afstraalt. De rol van de Vlieger door de Japanse historie, ook naar het Westen toe en de ontwikkeling tot en met de internationale explosieve verspreiding. Alleen al deze tekst is een juweel in de vliegerliteratuur.

Dan volgt een bijdrage van Scott Skinner over de Japanse vliegertraditie. Bamboe, papier en verf gaan als materiële componenten in deze bespreking vooraf. Een kort intermezzo over aërodynamica behoort niet tot de hoogtepunten van dit boek. De eerste alinea met tekening is slordig en zelfs niet accuraat gesteld. De rest ervan is correct, maar overbekend. Wellicht is dit onderdeel als uitzondering buiten de redactionele aandacht gebleven. Het artikel gaat verder met de Japanse "maat": die van de vellen papier en kamermatten. Daarna een schitterend overzicht van wel 25 verschillende schema's van Japanse vliegerotypen over twee pagina's, gerangschikt om een kaart van Japan en met verwijzing naar de bijbehorende landstreken. Een zeer informatieve tekening! Het artikel wordt voortgezet met een uitvoerige en interessante opsomming van een groot aantal motieven en onderwerpen bij traditionele vliegers in relatie tot de Japanse cultuur.

Hierbij sluit aan de beschouwing door Masaaki Modegi, de huidige eigenaar en beheerder van het eerste Japanse vliegermuseum. Die gaat over vroege en vroegere vliegers en vliegermakers, eindigend bij Teizo Hashimoto die in 1993 als een der laatste vooroorlogse Japanse vliegermeesters overleed.

Dan is de beurt aan Tsutomu Hiroi, wiens verhaal begint in het naoorlogse totaal verwoeste Tokyo. Trefend schetst hij de ontwikkeling vanuit een dieptepunt waarin de vlieger geheel vergeten leek, via de organisatie van het eerste kindervliegerfeest en de oprichting van een Japanse vliegervereniging naar de

stichting van vliegermuseums en de internationaal groeiende belangstelling voor de Japanse vlieger in vrede en vriendschap.

Vanuit de huidige situatie schreef Skinner zijn derde bijdrage over een aantal vooraanstaande vliegerkunstenaars onder wie Toranosuke Watanabe, nu 76 jaar en een der weinige nog levende oude meesters van de traditionele stijl, maar ook de bekende Takeshi Nishibayashi, de onweerstaanbare vlieger-ambassadeur die de hele wereld rondreisde en diverse boeken schreef en Nobuhiko Yoshizumi, de meester der miniatuurvliegers. Van alle 21 genoemde Japanse meesters is een portret, meestal met een of meer vliegers te zien.

Ik weet geen betere samenvatting en geen warmere aanbeveling van dit boek te geven dan de vertaling van de flaptekst die in dit geval allerminst overdreven is:

Twee duizend jaar lang is de vlieger voor de Japanners al een voertuig van verwondering en kunst, een feest van vreugde. Dit schitterende boek geeft een ruime kijk op de kunst van het scheppen en laten vliegen van Japanse vliegers. Het stelt hun wereldomvattende aantrekkingskracht ten toon. Het is verlicht met prachtige voorbeelden van zowel klassieke als eigentijdse vliegers, alle in reproductie vanaf speciaal vervaardigde kleurenfoto's. Informatie over de plaatsen waar Japanse vliegers te zien zijn en een lijst van termen maken het tot een ware gids voor ieder die maar belangstelt in de wereld van de vliegers.

Harm van Veen, Den Haag.